

ג'קסון הימר והפסיד -

היהודים ישלמו את המחיר

הפנינו של ג'קסון

בשביל הנרי ג'קסון, זהו הפסד בהימור. הוא שם את הכסף שלו על קלף מסויים. היה נדמה כאילו יעלה בידו לשבור את הקופה, ואסילו לזכות בכסדהנשיאות. עכשיו, משהפסיד, בוודאי יחפש לו קלף אחר. בשביל הנרי קסינג'ר, זהו מכה למדיניותו. אך אם יצליח לגולל את האחריות על ג'קסון, ייצא קסינג'ר נשכר מן המישחק.

בשביל ממשלת-ישראל זהו נושא חדש לתעמולה עור למית. עילה להזעיק את דעת-הקהל הבינלאומית והיהודית. ביתנים זה מקטין גם את הצורך להקציב כספים לקליטת-העלייה.

ורק ליהודי ברית-המועצות עצמם זהו טרגדיה. הם יכבדו את התוצאות. הם הקורבן.

היא באה השבוע. במעשה דרמתי אחד קבי רה ברית-המועצות את תיקון ג'קסון ובעליו.

אילו ידע ג'קסון מתי לעצור, היתה נמנעת מסוֹר לת זו. כאיושזהו מקום לאורך הדרך יכול היה ג'קסון להפסיק במישחק, ויצאת כרכוש גדול. הוא יכול היה להכריז: פתחתי את השער להגירה יהודית. הסובייטים הבינו שכדאי להם להשאיר את השער רים פתוחים. על כן אני מוותר על התיקון שלי. אבל ג'קסון לא יכול היה להפסיק. הבחירות לנשיא את תתקיימנה רק בעוד שנתיים. במשך השנה הקרובה עליו להתמודד עם שורה ארוכה של מועמדים אחרים. וכך הגדיש את הסאה. השבוע התמוטט בניין-הקלפים שבנה, וקבר תחתיו את סיכויו להיות לנשיא. הוא נתגלה כמה שהוא: פוליטיקאי ממוֹר דה, לא חכם במיוחד, שהיה לו הרבה מזל במשך זמן-מה. הוא שם את הכסף שלו על המיספר היהודי, וזכה שוב ושוב. אך בסופו של דבר עבר הכרוך למישכבת אחרת, והוא הפסיד.

מדע נתנה ממשלת-ישראל את ידה למישחק זה? לא היתה לה ברירה. לא היתה לה ברירה, מפני שאין לה אופי.

תחילה ניסתה ממשלת גולדה לעמוד מנגד. הבית חלבן רמו לה שהוא רואה בג'קסון אויב-בנפש. קסינג'ר הגדיר אותו כביחוח פרטיות כעושה-צרות רודף-פירסוד מת. העלול לתקוע יתד בגלגל ההפשרה הבינושית. הממשלה לא רצתה לריב עם השילטון האמריקאי, ואולי גם הבינו יועציה, כסתר ליבם, כי ג'קסון עוזר להוביל לאסון.

אולם בינתיים הפך ג'קסון לגיבור לאומי. מנחם בגין ותרניו הכריזו עליו כעל משיח חדש, יורשו של המלך כורש, בלפור אמריקאי, משיב שבת ציון. עסקני הליי כוד עלו ברגל אל הצרימלכותו של ג'קסון מלך היהודים. כל פעולה נגד ג'קסון נראתה כבגידה. הפיקפוק הקל ביותר בטיב כוונותיו וביעילות שיטתו נחשב לכניעה לקמוניסטים, לתבוסות רחמנא-ליצלו, שלא לדבר על גלותיות, שינאה-עצמית-יהודית, כפיסות-גב יהודונת, בפני המהט הויקוד של הדמוקרטיה הלאומנית נמשה הממשלה כמו גזם של שוג. תחילה כזהירות, ודאחר מכן כהתלהבות גוברת, פרעה כרך בפני אדוננימורניוורכנו ג'קסון.

מה חלקם של יהודי ברית-המועצות עצמם בפרשת זו? תפקידם היה טראגי.

קשה לשמור על חוש של פרופורציה כשנמצאים במוסקבה או בריגה, מופקרים להטרדות מישטרה פטר ליטית, תלויים במקורות-מידע בלתי-טוחים. הם שסיכנו כה הרבה, שגילו אומץ-לב כה מפליא, לא תפסו כי בארץ צות-הברית מתנהל מישחק ציני בעניינם. מאבקו של ג'קסון עורר התפעלות בליבם. אכן האמיי נו שהנה קם אידיאליסט דגול. איך יכלו לחשוב אחרת? הם סברו, בצדק, כי המאבק הגלוי למען זכות-ההגירה הוכיח את עצמו. אבל הם לא יכלו לדעת כי זהו מישחק באש.

לחץ בינלאומי מתוחכם יכול לשאת פרי. אך כאשר עובר הלחץ את הגבול הבלתי-נראה, אך הממשי מאוד, המפריד בין השפעה מועילה ובין תכתוב משפיל, הוא מביא לתוצאה הפוכה.

עתה עלולים היהודים ליפול קורבן לריאקציה נקי מנית. הביורוקרטיה בערים ובמחוזות עלולה לראות בהם את האשמים להידרדרות. ניצחונה על הקו הפייסני של ברז'נייב עלול להגביר את המגמה ההפוכה — זו המבקשת לסתום את הפתחים, ולחזור למישטר נוקשה יותר. היהודים יהיו הקורבנות הראשונים של כל שינוי כזה.

במשך כמה שנים גברה ההגירה מברית-המועצות. מבלי שהופעל לחץ קיצוני מדי על ממשלתה. בשנה האחר רונה, בגבור הלחץ, ירדה ההגירה באופן פיתאומי. עתה מרחף עליה סימן-שאלה גדול. את מחיר הימור ג'קסון ישלמו היהודים.

ואז עשה מישגה. מישגה אנושי, אנושי מדי. הוא לא ידע מתי להפסיק.

אדם חכם יותר ושאפתני פחות היה אומר לעצמו: יש גבול לכושרה-הספיגה של מעצמה כמו ברית-המועצות. לא כדאי להתגרות בדוב יותר מדי. הוא עלול להתרגז באמת.

ג'קסון, כמו קסינג'ר, ראה את ברז'נייב, עסקן קשיש בן 68, שהימר על קלף ההפשרה האמריקאית-סובייטית. המוכל"ק הקומוניסטי היה מוכן להתקדם עד לקצה גבול היכולת, כדי להוכיח לנאמניו את נכונות מדיניותו. על ברז'נייב אפשר היה לחזק.

אבל ברז'נייב אינו דיקטטור, כמו שהיו סטאלין או היטלר. הוא ראש ממלכה ביורוקרטית עצומה. כוחו היה רב — אך גרולו היה תלוי בקונסנזוס של רבבות בירוקרטים בכירים ובינוניים.

דגבי בירוקרטים אלה, "תיקון ג'קסון" היה השפדה בלתי-ינסבלת של מדינתם.

ג'קסון אמר למעצמה הסובייטית הכבירה, שאם לא תשנה את מדיניות-הפנים שלה, לא תקבל כסף. הוא חשי פיל את רוסיה לדרגה של ענייה בפתח.

מח היו אומרים אצלנו אילו העביר הקונגרס אמריקאי חוק הקובע שהמשך יחסי-המיסחר בין ישראל וארצות-הברית תלוי, למשל, בהחזרת עקורי איקריית ובידעם לכסריהם? או בחקיקת חוק המכיר בגיור רסורי מי? או בהוצאת תנועת-החרות אל מחוץ לחוק? גם מי שהיה מסכים לרעיונות אלה משידעצי מם, היה מתקומם נגד תכתוב זר הנוגע לענייני נים פנימיים של ישראל — אף שאנחנו תלויים כיום בארצות-הברית מכל הכחינות.

היפלא שהמזכיר המחוזי בטאשקנט ומפקד המישטרה הפוליטית בנובוסיבירסק, שלא לדבר על מפקד הדיי וויזה ה-637 של חילי-היבשה, התקוממו נגד מה שנראה להם כחופזה תהומית, התגרות בלתי-ינסבלת בריבונות מדינתם? היפלא שהחליטו לליבם כי ברז'נייב הוא זקן וחלש מדי מכדי לייצג את המעצמה הסובייטית בחוץ? יתכן שהשלימו בליבם עם מתן ההיתר ליהודים סובייטיים להסתלק. הדבר היה בוודאי נוח להם מכמה וכמה בחינות — סינוי דירות, שיתרו עמדות במשק, ועוד.

אלא מה: בתנאי שתיהודים מסתלקים כי שקמ, לדא מהומה, מביספרים סבירים.

ואכן, לפני שהעולם שמע את שמו של ג'קסון, ניתן לכמה רבבות יהודים מדי שנה לצאת מברית-המועצות. אך כאשר אותם ביורוקרטים נוכחו לדעת כי העניין הפך לנססיה עולמית, שהממשלה הסובייטית נכנעת לתכתוב גלוי ורישמי, שהדבר מנמל את קומת המדינה הסובייטית בחוץ ופוחח פתח ללחצים לאומיים מסוכנים ביותר מבית — מוכרחה היתה לבוא הריאקציה.

עלייתו ונפילתו של הנרי ג'קסון חוזרות על תהליך שהפך כמעט קלאסי בפוליטיקה האמריקאית. סנאטור משליך רשת באגם הפוליטי, כדי ללכוד דג כלשהו. כשהוא אסף את הרשת, הוא נוכח לפתע לדעת שלא לכד דג רגיל, אלא לויתן ממש. הוא תוקע את חניתו בלווייתן, עולה עליו, נאחז בו בכל כוחו, רוכב עליו במהירות מסחררת, ומקווה להגיע אל היעד: כס הנשיאות.

גאשר שכרוב המיקרים מת הלווייתן בדרך, וגורר עימו את רוכבו אל המצלחות. לפני דור זה קרה לסנאטור אלמוני בשם ג'ו מקקארתי. הוא נאם נאום רגיל, ובו השתמש בטכסיס דמאוגי שדוף. הוא ניפנף בכמה גיירות, והכריז כי יש בידו רשימה מפורטת של עשרות סקידים בכירים במישרד-החוץ האמריקאי, שהם סוכנים קמוניסטיים.

להפתעתו, הסתבר לו מייד שנגע בעצב ציבורי רגיש. בן-לילה הפך גיבור לאומי. תוך כמה חודשים הפך כמעט דיקטטור רעיוני ופוליטי. לא היה פוליטיקאי שהעז לעמוד בפניו. הוא אימלל אלפים והרס מאות אישים. שמו היה לסמל של תקופה שלמה. המושג מקקארתיזם חדר למי לון של עשרות שפות. מיפאנית ועד עברית.

יום אחד הגדיש את הסאה. הוא התגרה בצבא ארי צות-הברית, פרקליט אמיץ קם לעיני הסלוויזיה, וברגע של התרגשות, כשעניו וזלגות דמעות וקולו נחנק, הטיח את האמת בפניו.

דעת-הקהל השתנתה בריגע. מקקארתי חנוראי נעלם כלא היה, ומת עירי ובוזי. זה קורה באמריקה כל כמה שנים — פעם בימיו, פעם בשמאל.

הסנאטור הנרי ג'קסון עלה על עניין החגירה היהודית מברית-המועצות. הוא חזר סנאטור שקדן אך אלמוני, ליברלי-מתקדם. בעיקר נודע כדובר תעשיית-הנשק שופעת-הכסף. אולם דבריו נזכות מירון-החיימוש לא מצאו עוד אוזניים קשורות באמריקה שלאחר מילחמת ויאט-נאם. איזור-הבית שלו, מדינת ושינגטון שעל שפת האוקיינוס השקט, רחוק ממוקדי-הכוח, סיכויוו להגיע לכסה-הנשיאות היו אפסיים. במירוח של 1972 היה מגוחך.

עד שגידה את העניין היהודי. במיקרה או שלא במיקרה, ענה על נושא אידיאלי.

פרשת יהודי ברית-המועצות מקפלת בתוכה את כל המעלות — עניין צודק, מילחמה לחופש, שפע הכסף וכלייהקשורת שבדי היהודים. האינטרס של תעשיית הנשק בהמשך המילחמה הקרה.

מי יתנגד לעניין כזה צודק? מי יתגרה בציבור היהודי די האמריקאי?

וכך רכב הסנאטור על הלווייתן, והגיע ל"מרחקים שלא העז לחזום עליהם עד אז.

הסנאטור מהמדינה היחידת הפך לאישיות לאומית ובינלאומית. לפתע נתגלה כמועמד הדמוקרטי מס' 1 לנשיאות. מאחר שכמעט כל הסנאטורים וקוקים לקולות יהודיים ולכסף יהודי, תמכו כולם בהתלהבות בתיקון שלו, והוא הפך מנהיג הסינאט. כדובר הסינאט בעניין זה, יכול היה להכתוב תנאים לבית הלבן. הנשיא פחד מפניו. קסינג'ר נאלץ להתחנף אליו. ליאוניד ברז'נייב במוסקבה הרחוקה הוכרח להתחשב בו. ממשלת-ישראל הכתירה לו תנאים.

גקסון דמה לפופאיי, אחרי שאבז מנה גרוי שח של תרד יהודי.